

Rafał Jaworski

(Jan Kochanowski University in Kielce, Branch in Piotrków Trybunalski, Poland)
<https://orcid.org/0000-0003-2112-0063>
 E-mail: rafal.jaworski@ujk.edu.pl

Lublin Sejmik Instruction for the Warsaw Sejm Delegates in 1570

Instrukcja sejmiku lubelskiego dana posłom na sejm walny warszawski 1570 r.

ABSTRACT

A critical edition of the oldest Lublin sejmik instruction for the Warszawa Sejm delegates in 1570. The edition is based on a copy of a 16th-century manuscript made in 1943 by Stanisław Bodniak. It was stored in the Krasieński Library at that time and destroyed during World War II. The catalogue of matters mentioned in the instruction by the regional council of Lublin is wide: issues of border disputes with the Grand Duchy of Lithuania, financial problems (taxes, coin and treasury reform), systemic problems (organisation of the state during the interregnum, the issue of securing the property of the royal offspring) and foreign policy. Much space has been devoted in the instruction to the legal situation of the supporters of the Reformation. The nobility of Lublin was clearly in favour of depriving Church courts of jurisdiction over laity. The instruction of the regional council of Lublin is an important source of information about the moods and opinions of the nobility in the early 1570s.

Key words: parliamentarism, Lublin sejmik, instructions, 16th century

PUBLICATION INFO			
			e-ISSN: 2449-8467 ISSN: 2082-6060
			
THE AUTHOR'S ADDRESS: Rafał Jaworski, the Institute of History of the Jan Kochanowski University in Kielce, Branch in Piotrków Trybunalski, 114/118 Juliusza Słowackiego Street, Piotrków Trybunalski 97-300, Poland			
SOURCE OF FUNDING: Statutory Research of the Institute of History of the Jan Kochanowski University in Kielce, Branch in Piotrków Trybunalski			
SUBMITTED: 2019.05.05	ACCEPTED: 2020.01.14	PUBLISHED ONLINE: 2020.12.28	
WEBSITE OF THE JOURNAL: https://journals.umcs.pl/rh		EDITORIAL COMMITTEE E-mail: reshistorica@umcs.pl	

The year 1570 was one of the breakthrough dates in the history of Polish parliamentarianism. That year, on 3 May – 10 July¹, the Sejm of the Polish-Lithuanian Commonwealth assembled for the first time in Warsaw, where delegates and senators of the Kingdom of Poland and the Grand Duchy of Lithuania debated *as equals*. No wonder that its genesis, the sejmik sessions that preceded the event, as well as the debates and their outcomes became a subject of historical studies. This interest is particularly apparent thanks to the fact that this Sejm was described in a monograph, as one of the only assemblies of the 16th century. Jan Pirożyński's² book on the Warsaw Sejm published in 1972 might not meet the contemporary standards concerning studies of this kind, yet it still remains a seminal presentation of this subject.

Writing about the debates during the sejmiks preceding the main assembly and the lauda adopted there, J. Pirożyński had access to a relatively meager collection of sejmik instructions. It consisted only of fully preserved instructions from the Zakroczym and Toruń sejmiks, as well as instructions from Proszowice, Opatów and Lublin, found only in brief mentions³. During the nearly five decades that have passed since the publication of the monograph, scholars have revealed and published further sejmik instructions which were not known to Pirożyński. In 1982, Borys N. Floria and Irena Kaniewska published documentation from the Moscow collection, related to the sejmik of the Krakow land held in Proszowice, before the Warsaw Sejm, including votes of senators and noblemen, instructions for the Sejm and a list of elected deputies, which had previously been known only from a short note sent by the Krakow chapter to the Gniezno chapter⁴. Several years ago Henryk Lulewicz published a Sejm instruction given to deputies elected by the Vilnius sejmik⁵. Materials related to the Warsaw Sejm,

---

¹ The Sejm dates are cited after: *Posłowie ziemscy koronni 1493–1600*, ed. I. Kaniewska, Warszawa 2013, p. 191.

² J. Pirożyński, *Sejm warszawski roku 1570*, 'Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego' 1972, *Prace Historyczne* 36, including the discussion of the sources and state of the art, (pp. 5–8). The basic source for the reconstruction of the debates was the Sejm journal, written by the starost of Radziejów, Rafał Leszczyński (see: *Dyaryusze sejmów koronnych 1548, 1553, 1570*, ed. J. Szujski, *Scriptores Rerum Polonicarum*, vol. 1, Kraków, 1872, pp. 113–160).

³ J. Pirożyński, *op. cit.*, pp. 23–26.

⁴ B.N. Floria, I. Kaniewska, *Nowe źródło do dziejów polskiego parlamentaryzmu XVI wieku*, 'Czasopismo Prawno-Historyczne' 1983, 35, 1, pp. 193–211.

⁵ H. Lulewicz, *Najstarsza znana instrukcja sejmikowa z Wielkiego Księstwa Litewskiego. Sejmik wileński przed sejmem warszawskim*, in: *Studia historyczno-prawne. Prace dedykowane Profesorowi Janowi Serecyce w siedemdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestopięciolecie pracy naukowej*, eds. J. Dorobisz, W. Kaczorowski, Opole 2004, pp. 171–180.

unknown to Pirożyński, also include protests published in 2010 by Waclaw Uruszczak⁶.

Concerning the Lublin instructions, which is the subject of this paper, Pirożyński wrote that he only knew them from the publication by Stanisław Bodniak, who described it 'based on a manuscript that has not survived to this day'⁷. A couple of pages down the line, Pirożyński provides (incorrect) reference number of his source document: 'Kraśiński Library, ref. 4013, No. 3'⁸. Thus, the author of the monograph of the Sejm knew the lauda of the Lublin sejmik only from the following summary written by S. Bodniak: 'The Lublin sejmik forbade its deputies to return to the issue of tax collection, because it is still unknown how did they spend the previous one. Concerning the Narew River water transport, it was decided that the deputies shall look for a way to ban it and make a decision which will not be 'a burden for the Commonwealth'. But if they saw that it would be a 'burden', they should refer to the brothers. Concerning the interregnum and the public treasury, they are to consult with other deputies, but they are not to reach any conclusion and refer with these 'consultations' to the brothers. Only the place of election may be decided by the Constitution'⁹.

While collecting materials for the paper on maritime policy of King Sigismund August, S. Bodniak took a closer look at this instruction because of the mention of Moscow's involvement in the Baltic Sea (*Narew River water transport*). Using Franciszek Pułaski's catalog of manuscripts, he found a copy of the instruction among the manuscripts of the Krasicki Library. As it appears from the catalog, it has been bound together with other materials in the manuscript filed under the reference no. 4018. The manuscript titled *Pisma publiczne XVI w.:1570–1589*, according to the information given by F. Pułaski was the second volume of a larger publication: 'This Collection of Public Writings of the 16th century, consisting of three volumes No. 222, 223, 224 [i.e. items in Pułaski catalog

---

⁶ W. Uruszczak, *Miscellanea sejmowe warszawskie z 1570 roku*, in: *Studia Historycznoprawne. Tom poświęcony pamięci profesora Kazimierza Orzechowskiego*, eds. A. Konieczny, P. Jurek, Wrocław 2010, pp. 129–135.

⁷ J. Pirożyński, *op. cit.*, p. 6, annotation 9.

⁸ *Ibidem*, p. 24, annotation 75.

⁹ 'Sejmik lubelski zabronił swym posłom wracać z poborem, bo jeszcze nie wiadomo, na co wyszafowano poprzedni. O żegludze narewskiej uchwalili, że posłowie mają szukać sposobu jej zabronienia i postanowić to, coby nie było 'z uciążeniem Rzeczypospolitej'. Gdyby jednak widzieli, że to z jej 'uciążeniem', winni rzecz odnieść do braci. O bezkrólewiu i skarbie pospolitym mają naradzać się z innymi posłami, ale niczego nie konkludować i te wspólne 'namowy' odnieść do braci. Konstytucję mogą uchwalić jedynie o miejscu elekcji'. S. Bodniak, *Polska a Bałtyk za ostatniego Jagiellona*, 'Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej' 1946, 3, p. 226.

– author's note] (4017, 4018, 4019) was made in 1908 out of loose folios, coming either from the collection of the late K. Świdziński or from later donations and purchases. [...] The arrangement of documents in volumes is strictly chronological¹⁰. Therefore, we cannot draw any conclusions concerning the origin of the instructions on the basis of the other materials contained in the manuscript. The piece we are interested in was described in the above-mentioned catalog as: '1570. III. 9. Articles presented in Lublin to the General Sejm deputies at the district sejm assembly, sheet 3'¹¹.

Bodniak used the manuscript while working in the Krasicki Library during World War II¹² and he was probably the only, and certainly the last historian who used it. According to the information given by Pirożyński, the files containing the instruction shared the fate of the library building and its treasures – it was burned down during the Warsaw Uprising¹³.

Fortunately, Stanisław Bodniak recognized the uniqueness of the text and made a copy, and then collated it with the basis, as evidenced by the note at the end of the manuscript: 'Kolażon. SB W-wa 24.III.43'. Perhaps the scholar intended to publish the work, but this plan has never come into fruition¹⁴. The copy, together with the whole legacy of the researcher, ended up in the collection of the Kórnik Library of the Polish Academy of Sciences, where it is kept to this day¹⁵. Because of that, the text of the oldest instruction of the Lublin sejmik survived to our times¹⁶.

The proclamations for the pre-Sejm assemblies, royal legation and letters sent to senators and starosts were sent out from the royal chancellery

¹⁰ 'Niniejszy zbiór Pism publicznych XVI w., składający się z trzech tomów Nr. 222, 223, 224 [tj. pozycje w katalogu Pułaskiego – R.J.] (4017, 4018, 4019) został ułożony w 1908 r. z luźnych papierów, pochodzących już to ze zbiorów ś. p. K. Świdzińskiego, już to z późniejszych darów i nabytków. [...] Układ w tomach jest ściśle chronologiczny'. F. Pułaski, *Opis 815 rękopisów Biblioteki Ordynacji Krasieńskich*, Warszawa 1915, pp. 242, 251.

¹¹ '1570. III. 9. Artykuły w Lublinie na sejmie powiatowym posłom na sejm walny poruczone, k. 3'. F. Pułaski, *op. cit.*, p. 251.

¹² S. Bodniak, *Życiorys własny*, 'Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej' 1955, 5, pp. 16–17.

¹³ W. Kamieniecki, *Straty Biblioteki Ordynacji Krasieńskich w zakresie zbiorów rękopiśmiennych*, in: *Straty archiwów i bibliotek warszawskich w zakresie rękopiśmiennych źródeł historycznych*, vol. 3, Biblioteki, Warszawa 1955, p. 152.

¹⁴ After World War II, Bodniak published several manuscripts on the basis of his copies, which were all lost in the war: *Fragment diariusza sejmu warszawskiego z roku 1572*, 'Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej' 1947, 4, pp. 77–92 (from the manuscript in the National Library, multilingual manuscript F. II. 4); *Ławryna Piaseczyńskiego 'Powinności poselskie' z początku XVII wieku*, *ibidem*, pp. 164–172 (from the manuscript of the National Library, manuscript in Polish. F. IV. 71).

¹⁵ See: Edition.

¹⁶ So far, it has been assumed that the oldest instruction of the Lublin sejmik is the resolution of 1572. M. Ujma, *Sejmik lubelski 1571–1696*, Warszawa 2003, p. 35; *Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1572–1632*, ed. H. Gmiterek, Lublin 2016, pp. 25–27.

on 8 February 1570. The Sejm was convened to Warsaw on 16 April, and the preceding district sejmiks were to be held on 9–15 March, while the general sejmiks were to assemble between 20 March and 6 April 1570¹⁷.

The point of reference for the analysis of the deputies' instructions is primarily the royal proclamation¹⁸. It can certainly be treated as an expression of the monarch's stance on the most important matters to be covered during the Sejm, but it is not devoid of propaganda elements, which in this case was war propaganda¹⁹. When adopting the instructions for their deputies, the nobility gathered during the Lublin sejmik referred to the royal expectations concerning the Sejm, described in the proclamation. Let us note here that these references were often not straightforward; moreover, some issues were completely omitted, while others – often drastically different from the proposals and intentions of the monarch – were introduced. This is also the case with the 1570 Lublin instruction.

In the first part of the proclamation, the king reminded about the establishment of the Polish-Lithuanian Commonwealth in Lublin and the importance of this act for Poland and Lithuania, as well as the need to solve a number of issues that were not resolved during the Lublin debates²⁰. For the Lublin nobility, the deliberations about the union gave them an opportunity to request a certified copy of the act signed in Lublin together with documents confirming incorporation of Volhynia, Podolia and Kiev lands to the Kingdom. The nobility attending the sejmik claimed that the lack of the above documents makes it impossible to establish the new borders and the affiliation of the disputed areas. What is more important, new misunderstandings have now been added to the long-standing disputes concerning the Polish-Lithuanian borderland, resulting from the enigmatic provisions in said acts, which transferred Podolia and Volhynia to the Kingdom²¹. In the aforementioned article, the nobility demanded an explanation of the situation of the area referred to as the 'Wołyń-Łomazy

---

¹⁷ Dates after: *Postowie*, p. 191.

¹⁸ We have two identical texts of the proclamation addressed to the sejmiks: Archiwum Główne Akt Dawnych, Metryka Koronna, ref. no. 107, pp. 466–475 (*Instructio nuntiis ad conventus particulares in Maiorem Poloniam, Ducatum Masoviae, in Prussiam et terras Podlechiaie*); ref. no. 108, sheets 169a–177 (*Instructia na sejmiki powiatowe roku 1570 dana*). In the following part of the paper, I cite the text from the volume of the ref. no. 108 of the Crown Metrics [hereinafter: *Instructia*].

¹⁹ On the role of proclamations in shaping public opinion, see: R. Gałąj-Dempniak, *Propaganda wojenna w Rzeczypospolitej w świetle literaturze staropolskiej w XVI–XVII wieku*, Szczecin 2008, pp. 49–52.

²⁰ *Instructia*, sheets 169a–170v.

²¹ A. Wilkiewicz-Wawrzyńczakowa, *Spory graniczne polsko-litewskie w XV–XVII w.*, 'Wiadomości Studium Historii Prawa Litewskiego' 1938, 1, pp. 179–198.

route', which has changed its nationality several times since the end of the 13th century. When the Union of Lublin was concluded, Wołyń and Łomazy, together with their adjoining territories, were located in Brześć (Brest) voivodeship, or within the borders of the Grand Duchy. On the occasion of the incorporation of Podlasie into the Kingdom and the border correction made at that time, the route changed its ownership and was now located in Podlaskie voivodeship. The uncertainty of the borderline was further exacerbated by the disputes of the local estate owners concerning the assignment of individual estates to the territory of the Kingdom of Poland or the Grand Duchy of Lithuania. The protracted dispute, involving many institutions, was eventually resolved in 1638²².

It is particularly worthy of note that the sejmiks have prohibited their delegates to the General Sejm from making any decisions on key issues brought up in the proclamation, obliging them to focus only on the debates, the outcome of which they should 'bring here (...) to their brothers'²³, and leave the decision making to the sejmik, thus postponing it to the next Sejm assembly. Such solution (especially in tax matters) stood in stark contrast to the royal plans.

Regarding the matter of the kwarta tax, the nobility attending the sejmik ordered their deputies to limit themselves only to collecting information on how they would 'collect it and spend it'²⁴. The position of the nobility regarding the issues of treasury and monetary reform as discussed in the royal proclamation was similar – here, too, the deputies were to listen to the opinions of deputies of other sejmiks, without making any binding decisions. The sejmik was only clear and decisive with regards to one matter, namely, if any new taxes were to be imposed on the nobility, the deputies 'must ensure that any such description, estimation or measure does not happen'²⁵. Giving priority to the matter of religion over finances or tax collection matters resulted in the Sejm assembly ending without coming to a consensus on the necessary tax collection for the purposes of the war or resolving the financial issues of the state²⁶.

²² H. Lulewicz, *Gniewów o unię ciąg dalszy. Stosunki polsko-litewskie w latach 1569–1588*, Warszawa 2002, p. 53; D. Michałuk, *Między Koroną a Litwą: kształtowanie się terytorium ziemi mielnickiej w XVI–XVII wieku*, in: *Granice i pogranicza. Historia codzienności i doświadczeń*, vol. 1, eds. M. Liedke, J. Sadowska, J. Trynkowski, Białystok 1999, pp. 55–69; O. Halecki, *Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony w roku 1569*, Kraków 1915, pp. 230–231.

²³ 'tu (...) do bracyej przynieść mają'.

²⁴ 'ją (...) zbierają i jako ją szafują'.

²⁵ 'pilnie strzec panowie posłowie mają, aby ta lustracja albo pomiar albo szacunek nie był'.

²⁶ In an attempt to obtain funds for war and paying the military, the King was forced to make the decision to pay a contribution from crown and church estates J. Pirożyński, *op. cit.*, pp. 52–54.

Sigismund Augustus instructed the deputies to regulate the situation of the royal progeny. Securing the capital for potential future descendants of the king was a matter of personal importance for the monarch. After the transfer of the hereditary rights to the Grand Duchy of Lithuania to the Kingdom of Poland on behalf of the king and his heirs by the act of 13 March 1564, this issue had to be resolved²⁷. The Lublin sejmik only vaguely promised that Sigismund's progeny 'would be justly secured'²⁸. It was only emphasized that any estates and properties granted to such heirs should preferably not be located on the territory of the Kingdom. This meant that – by default – any property granted to the descendants of the Jagiellon family should be made at the expense of the Grand Duchy of Lithuania. In other known instructions we find a similarly evasive stance concerning this manner, and – as we may infer from the Sejm journal, it prevailed during the Sejm – the deputies did not intend to make any binding decisions regarding this matter, only reassuring that the Commonwealth will take proper care of the future of the king's descendants²⁹.

In the instruction concerning the organization of the state during the future interregnum and the election of a new ruler, the Lublin nobility allowed its delegates to decide with other deputies on the time and place of the election, also postponing coming up with more detailed solutions to the next Sejm. Like in the case of the material security of the royal children, they did not want to make any specific decisions on these matters in a situation where a living monarch could influence the final shape of the adopted solutions. This view was also shared by the parliament during the Sejm assembly³⁰.

Foreign policy, which was the most widely represented issue in the royal proclamation next to the Union of Lublin, was given relatively little attention in the instruction. This is mainly due to the fact that the issue of the conflict with Moscow and the related Baltic issues raised in the document was far removed from the areas of interest of the Lublin nobility at that time³¹. This happened despite the king's attempt to demonstrate that the lack of a decisive response to Moscow's actions on the Baltic Sea may lead to the marginalization of the port of Gdańsk, the consequences of which

²⁷ *Akta unii Polski z Litwą*, eds. S. Kutrzeba, W. Semkowicz, Kraków 1932, pp. 179–180.

²⁸ 'uczciwie opatrzone będzie'.

²⁹ J. Pirożyński, *op. cit.*, p. 56; H. Lulewicz, *Gniewów*, p. 65.

³⁰ J. Pirożyński, *op. cit.*, pp. 57–58.

³¹ On the matter of the Baltic Sea in political discourse during the period of rule of the last Jagiellon, see: S. Bodniak, *Morze w głosach opinii w dawnej Rzeczypospolitej*, 'Rocznik Gdański' 1930, 4, pp. 68–71.

would be felt by the nobility throughout the entire Commonwealth³². The sejmik of the Lublin voivodeship adopted a wait-and-see stance, hinging any further steps on the outcome of the mission sent to Moscow just beforehand. According to the instructions, the monarch should take all the necessary actions, provided, however, that this does not place an undue 'burden on the Commonwealth'³³.

Particularly important in the sejmik instructions are the issues related to the legal situation of the supporters of the Reformation. Although the nobility managed to achieve the abolition of the execution of judgments of church courts, there was still a number of issues considered important from the Protestants' point of view, in particular concerning the relations between the nobility (and not only the ones who took the side of the Reformation) and the Catholic Church³⁴. The nobility of the Lublin voivodeship, which included believers of different religions, was vitally interested in *compositio inter status*, which was the legal regulation of the relations between the nobility and the Catholic clergy, which was often reflected in the instructions for the deputies³⁵.

The starting point for debating these issues, which were omitted by Sigismund Augustus in the royal proclamation³⁶ despite his assurances made to the deputies for the General Sejm in Lublin, was the topic of judicial reform. The king assumed that the Sejm would improve the system of appeals to the king as the supreme judge³⁷. However, the debates in sejmiks, and later during the Sejm assembly, went in a completely different direction. The Lublin sejmik, just like the nobility of Małopolska, used the instructions to call for excluding the clergy from having any jurisdiction

³² *Instructia*, sheet 172.

³³ 'ucieżeniem Rzeczypospolitej'.

³⁴ For the information on the background of the conflicts between the nobility and the clergy, along with a discussion of the arguments used by both sides and the literature on the subject, see: U. Augustyniak, *Państwo świeckie czy księżę? Spór o rolę duchowieństwa katolickiego w Rzeczypospolitej w czasach Zygmunta III Wazy. Wybór tekstów*, Warszawa 2013, pp. 22–43. Contrary to its title, this work provides a very broad historical background.

³⁵ On the involvement of the Lublin sejmik in the Reformation, see: T. Romaniuk, *Działalność polityczno-reformacyjna szlachty różnowierczej na sejmiku lubelskim w latach 1575–1648*, 'Rocznik Lubelski' 1975, 18, pp. 33–51; idem, *Rola i znaczenie szlachty różnowierczej na sejmiku lubelskim w latach 1575–1648*, in: *Studia z epoki Renesansu*, ed. H. Zins, Warszawa 1979, pp. 267–284; H. Gmiterek, *Problemy różnowierstwa na forum sejmiku lubelskiego do połowy XVII w.*, in: *Studia z dziejów Rzeczypospolitej szlacheckiej*, 'Acta Universitatis Wratislaviensis' 1988, 945, Historia 66, pp. 161–170; W. Śladkowski, *Skład społeczny, funkcjonowanie i ideologia sejmiku lubelskiego w latach 1572–1648*, 'Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F' 1957, 12, pp. 129–156.

³⁶ J. Pirożyński, *op. cit.*, p. 9.

³⁷ *Instructia*, sheet 177.

over laypeople, namely to deprive the Church and the Catholic clergy of any jurisdiction over persons who were not clergy³⁸.

Another problematic area, somewhat linked to the issues concerning the judiciary, was the matter of tithes. The nobility, who took the side of the Reformation, refused to pay it, thus impacting the bottom line of the Church, and – as a consequence – its political standing. In the laudas, the nobility of Lublin followed in the footsteps of their Krakow counterparts in calling for the king to prevent the sentencing of the nobility for unpaid tithes, claiming that it was not a tax³⁹.

In the context of disputes concerning *compositio*, the final article of the Lublin instruction is particularly worthy of note, as it protests against the practice of issuing ‘unjustified permits’⁴⁰ by the secular authorities. According to the nobility, it restricted their capabilities of exercising their rights as patrons of parish churches. With the help of the permits, the church tried to defend itself against removing priests from churches and turning them into congregations⁴¹.

As an example of the use of the abovementioned permits, the Lublin instruction referred to a dispute over the parish church in the noble town of Drzążgów (Drzazgów, Drążków) in the Stężyca district, located in the Sandomierz voivodeship. The owner of the town, Calvinist Mikołaj Kłoczowski, the heir of Ułęże and Grabowiec, a land court official from Stężyca⁴² has been making attempts to take over the church building since mid-1560s⁴³. A local parish priest, Stanisław Lędzki (Łędzki), who

³⁸ It was not a new demand: A. Sucheni-Grabowska, *Spory królów ze szlachtą w złotym wieku. Wokół egzekucji praw*, Kraków 1988, pp. 23–26; Ł. Godlewski, *Szlachta a duchowieństwo podczas panowania Zygmunta Starego*, ‘Białostockie Teki Historyczne’ 2014, 12, pp. 37–59.

³⁹ Ł. Godlewski, *Spory szlachty o dziesięciny i jurysdykcję duchownych na sejmach egzekucyjnych 1562–1565*, ‘Białostockie Teki Historyczne’ 2013, 11, pp. 51–70.

⁴⁰ ‘glejtow niesłusznych’.

⁴¹ For the views of the nobility about the ownership rights to temples among noblemen, see: H. Wyczawski, *Studia nad wewnętrznymi dziejami kościelnymi w Małopolsce na schyłku XVI w.*, ‘Prawo Kanoniczne’ 1964, 7, 1–2, pp. 69–70.

⁴² See details below, annotation 49. A more famous figure is Mikołaj’s brother, Piotr Kłoczowski (Kłoczewski) of the Rawicz coat of arms (ca. 1541–1580), royal secretary, castellan of Zawichoja from 1577, starost of Małogoszcz, diplomat in the royal service, closely related to Jan Firlej, Grand Marshal of the Crown, one of the main proponents of the reforms of the Kingdom. Both brothers were matriculated at the University of Wittenberg in 1554. Piotr’s relationship with the Reformation is evidenced by the fact that he was the patron of the congregation in Kłoczew. However, ca. 1569 he returned to Catholicism. R. Żelewski, *Kłoczowski Piotr*, in: *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 13, Kraków 1967–1968, pp. 52–54.

⁴³ According to Henryk Merczyng’s information, it can be concluded that already ca. 1566 Kłoczowski wanted to remove a Catholic priest from his church in the village of Drzążgów. H. Merczyng, *Zbory i senatorowie protestancy w dawnej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1904, p. 51; J. Bukowski, *Dzieje reformacji w Polsce od wejścia jej do Polski aż do*

was at the same time the dean of Przemyśl deanery, vehemently opposed these plans. Despite the fact that in 1570, the parish priest managed to block the change of ownership of the church (perhaps with the help of the already mentioned 'unjustified permits'), eventually Kłoczowski took over the church. During a visitation of the diocese of Krakow, carried out in 1591–1599, a note was made concerning Drzązgów that 'ecclesia parochialis [...] prophanata per Nic. Kłoczowski [...] omnibus clenodii, argento, apparatus omnique decore suo spoliata. Administratur per haeresiarcham Paulum et per eundem agri coluntur'⁴⁴. It seems that in this case, the religious dispute was also linked with neighbourhood conflicts – Łędzki family estate was adjacent to the Kłoczowski family property, and the nearby Ułęże (Wlyezye) was co-owned by them⁴⁵. In 1561, one of Stanisław's brothers, Klemens (also known as Krzysztof), sued the Kłoczowski family for their land. Łukasz Łędzki, in turn, supported the priest's brother in a dispute over the church⁴⁶. Łukasz's involvement may prove that both Kłoczowski and Łędzki families were the patrons of the church in question. The information we have concerning their dispute is quite fragmented and certainly needs further exploration. It is also worth noting that Kłoczowski, a landowner in Sandomierz voivodeship, was also supported by the Lublin nobility, which proves that the dispute over the church in Drzązgów was quite well-known at the time.

The comparison of the issues raised in the Lublin instruction with the few other preserved sejmik instructions issued before the Sejm in 1570 allows one to state that the opinions and demands of the Lublin nobility are consistent with them, with certain focus on religious matters, while other issues were mostly neglected and pushed to the sidelines. This can be also seen during the assembly of the Warsaw Sejm, where – despite the king's best efforts – the conflict over *compositio inter status* dominated the Sejm debates to such an extent that its only result was a postponement of all unsettled matters until the next Sejm⁴⁷.

---

jej upadku, vol. 1, *Początki i terytorjalne rozprzestrzenienie się reformacji*, Warszawa 1883, pp. 627, 682; J. Łukaszewicz, *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w dawnej Małej Polsce*, Poznań 1853, p. 329 (Drzązgów, no details).

⁴⁴ Cited after: A. Dunin-Wąsowiczowa, *Kościół zajęty przez różnowierców*, in: *Atlas historyczny Polski. Województwo sandomierskie w II połowie XVI wieku*, ed. W. Pałucki, part 2, *Komentarz, Indeksy*, Warszawa 1993, p. 62, annotation 134.

⁴⁵ *Lustracja województwa sandomierskiego 1564–1565*, ed. W. Ochmański, Wrocław 1963, p. 203.

⁴⁶ A. Boniecki, *Herbarz polski*, vol. 10, Warszawa 1907, p. 161; *Akta synodów różnowierczych*, vol. 3, *Małopolska 1571–1632*, ed. M. Sipayło, Warszawa 1983, p. 59.

⁴⁷ J. Pirożyński, *op. cit.*, pp. 41–60.

The value of the instruction as a historical source makes it worthwhile to publish the copy of the instruction made by Stanisław Bodniak in the form of a publication. Perhaps the following years will bring new sources, not yet known in the academic world, allowing us to further explore the first Sejm of the Polish–Lithuanian Commonwealth⁴⁸.

EDITION

Original: Warsaw, Krasinśki Library, ref. 4018, no. 3, f. 3 (destroyed in August 1944).

Copy: Kórnik, Library of the Polish Academy of Sciences, manuscript BK 11586/3, unnumbered sheets. A handwritten copy from the **Original** document made by Stanisław Bodniak during World War II. At the end of the document, a written note can be seen with the same handwriting as the rest of the text: *Kolacjon. SB W-wa 24.III.43*

Note: The text was prepared in accordance with the recommendations of the publishing instructions for historical sources dating back from the 16th to mid-19th century⁴⁹. Due to the destruction of the **original** document the **copy** was used as the basis for this paper. For this reason, the text has not been modernized, despite it being recommended by the instruction.

Articuli które panowie szlachta w Lublinie na sejmie powiatowem⁵⁰
die 9 mensis Martii in anno 1570
pośtom swem na siem walny koronny warszawski
poruczeła

1 articul: Aby listy na unią i na wrocenie do Korony Wołynia, Podlasia i Kijowa autenytyce pod pieczęcią koronną i pod ręką Krola Jego Miłości tu do powiatu z tego sejmu przynieśli. Aby sie też doskonale wy-

⁴⁸ The publishers of the documentation of the 1570 Proszowice sejmik wrote, unfortunately, very briefly, that in the manuscript (Rossiyskiy Gosudarstvennyy Arkhiv Drevnikh Aktov, Section XII, Group 12, ref. no. 6) in addition to issued materials of the Proszowice sejmik (pp. 42–52), there are ‘inne materiały [...] sejmu 1570 r. (k. 101–106)’ [‘other materials [...] of 1570 Sejm (sheets 101–106)’]. B.N. Floria, I. Kaniewska, *op. cit.*, p. 195.

⁴⁹ *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, ed. K. Lepszy, Wrocław 1953.

⁵⁰ Regarding the subject of referring to the Lublin sejmik as a district sejmik, when in fact it was a voivodship sejmik, see: M. Ujma, *op. cit.*, p. 22.

wiedzieli i dojrżeli, przez Łomazy⁵¹ i Woin⁵² które za dekretem Krola JM do Korony przywroczone, do lubelskiej ziemi nie należą ani się też tu pozywają i poborow nie dają. Czego sie też mają domowić *ex nunc* już do Korony przysłuszali i tu sie pozywali, ponieważ to jest rzecz jawna, iż sie przedtem pozywali.

- 2 articul: Około czwartej części z dobr J Kr M panowie posłowie sie tego dowiedziec mają, jeśli ją dobrze a jeśli ze wszytkich dobr krolewskich wybierają i jako ją szafują i k'temu jeśli nie we wszem konstytucyji około nieuczynionej na wszem dosyć stało, A mają też z drugimi prosić Krola JM aby raczył te czwartą część, którą pozwolił ze wszech dobr swych na obronę Rzeczypospolitej kazać doskonale wydawać starostom nieprzestępując hipoteki ani z inszych obyczajow, ponieważ to raz Rzeczypospolitej dać raczył. A gdzieby tego u Krola JM uprosić nie mogli, aby sie w żadną rzecz iną nie wdawali a do nas braciej swej sobie wzięli *ad melius informandum*.
- 3 articul: Panowie posłowie wyrozumiawszy z poselstwa moskiewskiego⁵³, co przyniosą, jeśli pokój, jeśli niepokój, niech wedle potrzeby z drugimi posły inych ziem sie zgadzają i o tem radzą, wszakże aby poboru nie przynosili, ponieważ jeszcze *non constat*, na coby przeszłego sejmu wyszafować miano. A z temi sie niechaj zgadzają, ktorzy lepiej chcieć będą. A szacunku aby nie przynosili.
- 4 articul: O zabronieniu navigathey narewskiej⁵⁴ panowie posłowie mają

⁵¹ Łomazy – former town (currently a village) on the Zielawa River, in former Brześć district (Brest Litovsk Voivodeship), and then (from 1569) in Podlaskie Voivodeship. The largest town of the so called Wołyń-Łomazy route. References – see: annotation 22.

⁵² Wołyń (Wojń) – former town (currently a village) in former Brześć district (Brest Litovsk Voivodeship), and then (from 1569) in Podlaskie Voivodeship, located on the so called Wołyń-Łomazy route. References – see: annotation 22.

⁵³ A mission from the Commonwealth sent to Moscow, headed by Jan Krotoski, Voivode of Inowrocław, and Mikołaj Talwosz, Castellan of Minsk, which finally concluded a three-year truce on 29 June 1570 (until June 1573). The emissaries returned from Moscow in the second half of August 1570. See: Н.Н. Бантыш-Каменский, *Обзор внешних сношений России (по 1800 год)*, part 3, (Курляндия, Лифляндия Эстляндия, Финляндия, Польша и Португалия), Москва 1897, p. 101; R. Żelewski, *Dyplomacja polska w latach 1506–1572*, in: *Historia dyplomacji polskiej*, vol. 1, *Połowa X–1572*, ed. M. Biskup, Warszawa 1980, pp. 703–704; J. Natanson-Leski, *Dzieje granicy wschodniej Rzeczypospolitej*, part 1, *Granica moskiewska w epoce jagiellońskiej*, *Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*, vol. 1, no. 3, ed. M. Handelsman, Lwów–Warszawa 1922, pp. 176–183; H. Grala, *Dyplomacja z upominkami w tle (Wokół ceremoniału dyplomatycznego w stosunkach polsko-moskiewskich XVI–XVII w.)*, in: *Skarby Kremla. Dary Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wystawa ze zbiorów Państwowego Muzeum Historyczno-Kulturalnego 'Moskiewski Kreml'*, Warszawa 1998, pp. 47–53; idem, *Upadek 'moskiewskiego kanclerza'. Iwan Wiskowaty i Iwan IV w 1570 r.*, *'Kwartalnik Historyczny'* 1994, 101, 1, pp. 60–63.

⁵⁴ On the subject of Moscow's activity in the Baltic Sea and the captain's fleet at the service of Ivan the Terrible, see: R. Gaziński, *Die Kaperflotte von Iwan IV. dem Schrecklichen*

- tam tych spraw głębiej się z inszemi posły wywiedzieć i jakoby się ta navigatia mogła zabronić, mają *modum* szukać i coby nie było z ucię-
żeniem Rzeczypospolitej o zabronieniu tej nawigatyi mają postanowić.
A gdzieby baczyli co być z uciężeniem Rzeczypospolitej, tedy w tem
mają sobie wziąć do nas braciej swej.
- 5 articul: O opatrzaniu krolewskim i potomstwa jego ofiarować to mają
panowie posłowie, iż gdzieby było potomstwo Krola JM na świecie,
iżby nie radniej nikogo inego mieli panem, jeno własne potomstwo JKM,
zwłaszcza ktoreby się na to godziło. A gdzieby też wzięto nie było na
Krolestwo, tedy jednak tak jako przed tem za przednich krolow bywały
potomstwa ich opatrowane, tak i JKM potomstwo uczciwe opatrzone bę-
dzie. Ażeby udziały w Koronie miały być, prosić mają, aby JKM tego po
nich mieć nie raczył, gdyżby to nie mogło być bez szkody wielkiej i bez
dismembracy koronnej, *zaczemby* i *periculum* niemałe Koronie przyść
mogło, a nadto dalej się w żadne udziały niewdawać mają. A byłoby co
od JKM podanego, tedy sobie do braciej brać mają a informatyi ei.
- 6 articul: Do *modo electionis regis* mają panowie posłowie z inszemi po-
sły namawiać ostrożnie *de interregno et de modo eligendi regis* a nie in-
go, wszakże oni wszytki namowy pospolite sejmowe tu do braciej nic
nie konkludując, przynieść mają. O *electionis regis* postanowić
i o nim konstytucją uczynić mogą.
- 7 articul: O skarbie pospolitem panowie posłowie z inszemi namawiać
mają a nic nie konkludować, ty namowy spolne sejmowe tu do braciej
odnieść.
- 8 articul: *De modo iudiciorum* i sprawiedliwości mają panowie posłowie
z innemi *modum* sprawiedliwości namawiać i konkludować, wszakże
tak, aby księża nie byli mieszani *inter personas iudiciales* to jest aby *sa-
culares* tylko byli *iudices* obierani a nie księża, a k'temu aby sędziowie
przysięgli a nie dożywotni.
- 9 articuli: O dziesięciny mają panowie posłowie się starać i Krola JM
prosić, aby nas do tego nie cisnął, abyśmy je dawać mieli, ani ich sam
raczył od księżej przymować a nie potem *tanquam pro re fisci* czynić,
ponieważ by to było z ubliżeniem naszych wolności i te, które tak spo-
zywano, i skazano aby raczył z tego wypuścić.
- 10 articul: O obyczaju sprawiedliwości wydawania poboru mają panowie
posłowie *modum* szukać z inszemi, jakoby pobor sprawiedliwie był

---

im Lichte von Akten des Herzoglich Stettiner Archiv, 'Studia Maritima' 2013, 26, pp. 29–37;
R. Jaworski, *Listy ruskie króla Zygmunta II Augusta do Mikołaja Radziwiłła Rudego z lat 1568–
1571 ze zbiorów Muzeum Konstantego Świdzińskiego (Biblioteka Ordynacji Krasińskich)*, 'Zeszyty
Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego' 2019, Prace Historyczne 146, 1, pp. 268, 273.

wydawan, wszakże bez szacunku albo jakiego pomiaru albo lustracyj jakiej dobr szlacheckich czego pilnie strzec panowie posłowie mają, aby ta lustracja albo pomiar albo szacunk nie był.

- 11 articul: Do *modo cussionis monethae* mają panowie posłowie z inszemi Krola JM prosić, aby była kowana wedle zwyczaju dawnego a dobra wedle przywileju do *cussione monethae*.
- 12 articul: Aby glejtow niesłusznych na szlachte Krol JM wydawać zakazał i ktore są wydane jako na pana pisarza steżyckiego⁵⁵ z strony księdza Lyczkyego⁵⁶.

(translated by LINGUA LAB)

REFERENCES

Archival sources

Archiwum Główne Akt Dawnych:
 Metryka Koronna, ref. no. 107, 108.
 Biblioteka Polskiej Akademii Nauk w Kórniku:
 rkps BK 11586/3.

Printed sources

Akta sejmikowe województwa lubelskiego 1572–1632, ed. H. Gmiterek, Lublin 2016.
Akta synodów różnowierczych, vol. 3, *Małopolska 1571–1632*, ed. M. Sipayło, Warszawa 1983.
Akta unii Polski z Litwą, eds. S. Kutrzeba, W. Semkowicz, Kraków 1932.
 Bodniak S., *Fragment diariusza sejmu warszawskiego z roku 1572*, 'Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej' 1947, 4.

⁵⁵ Mikołaj Kłoczowski of the Rawicz coat of arms (d. after 23 VI 1601), land court official, in the years 1572–1585, studied at the University of Wittenberg, an active Reformation activist. *Urządnicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, eds. K. Chłapowski, A. Falinowska-Gradowska, Kórnik 1993, pp. 136–137, no. 1070; *Akta synodów*, p. 224; D. Żołędź-Strzelczyk, *Peregrinatio academica: studia młodzieży polskiej z Korony i Litwy na akademiach i uniwersytetach niemieckich w XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, Poznań 1996, pp. 141–144, 216.

⁵⁶ Stanisław Łędzki (Ledzki, Łecki, Łendski; died in 1575), Dean of the Cathedral of Przemyśl (since 1560), Canon of Chełm (Krasnystaw), parish priest in Drzążgow in the diocese of Krakow, Councillor in the diocese of Przemyśl (since 1548) and Dolina in the archdiocese of Lviv. He was administrator of the diocese of Przemyśl after the death of Bishop Walenty Herburt in 1572–1575. F. Pawłowski, *Pralaci i kanonicy Kapituły Katedralnej obrządku łacińskiego w Przemyślu*, transl. Z. Trojnar, eds. A. Szal, S. Zych, vol. 1, Przemyśl 2018, pp. 160–163. In *Wykazie alfabetycznym pralatów i kanoników chełmskiej kapituły katedralnej obrządku łacińskiego* Stanisław Łędzki was not included. J.R. Marczewski, *Dzieje chełmskiej kapituły katedralnej obrządku łacińskiego*, Lublin 2013, pp. 794–870 (appendix 13). This may be due to the fact that: 'dla okresu od 1429 r. do czwartej dekady XVII w. wykaz osób jest niekompletny' ['for the period from 1429 to the fourth decade of the 17th century the list of persons is incomplete']. Idem, p. 794, annotation 1.

Dyaryusze sejmów koronnych 1548, 1553, 1570, ed. J. Szujski, *Scriptores Rerum Polonicarum*, vol. 1, Kraków, 1872.

Lustracja województwa sandomierskiego 1564–1565, ed. W. Ochmański, Wrocław 1963.

Studies

Augustyniak U., *Państwo świeckie czy księżę? Spór o rolę duchowieństwa katolickiego w Rzeczypospolitej w czasach Zygmunta III Wazy. Wybór tekstów*, Warszawa 2013.

Bantysh-Kamenskiy N.N., *Obzor vneshnikh smosheniy Rossii (po 1800 god)*, part 3, (*Kurlyandiya, Liflyandiya Estlyandiya, Finlyandiya, Pol'sha i Portugaliya*), Moskva 1897.

Bodniak S., *Morze w głosach opinii w dawnej Rzeczypospolitej*, 'Rocznik Gdański' 1930, 4.

Bodniak S., *Polska a Bałtyk za ostatniego Jagiellona*, 'Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej' 1946, 3.

Bodniak S., *Życiorys własny*, 'Pamiętnik Biblioteki Kórnickiej' 1955, 5.

Boniecki A., *Herbarz polski*, vol. 10, Warszawa 1907.

Bukowski J., *Dzieje reformacji w Polsce od wejścia jej do Polski aż do jej upadku*, vol. 1, *Początki i terytorjalne rozprzestrzenienie się reformacji*, Warszawa 1883.

Dunin-Wąsowiczowa A., *Kościół zajęty przez różnowierców*, in: *Atlas historyczny Polski. Województwo sandomierskie w II połowie XVI wieku*, ed. W. Pałucki, part 2, *Komentarz, Indeksy*, Warszawa 1993.

Floria B.N., Kaniewska I., *Nowe źródło do dziejów polskiego parlamentaryzmu XVI wieku*, 'Czasopismo Prawno-Historyczne' 1983, 35, 1.

Gałąj-Dempniak R., *Propaganda wojenna w Rzeczypospolitej w świetle literaturze staropolskiej w XVI–XVII wieku*, Szczecin 2008.

Gaziński R., *Die Kaperflotte von Iwan IV. dem Schrecklichen im Lichte von Akten des Herzoglich Stettiner Archiv*, 'Studia Maritima' 2013, 26.

Gmiterek H., *Problemy różnowierstwa na forum sejmiku lubelskiego do połowy XVII w.*, in: *Studia z dziejów Rzeczypospolitej szlacheckiej*, 'Acta Universitatis Wratislaviensis' 1988, 945, *Historia* 66.

Godlewski Ł., *Spory szlachty o dziesięcinę i jurysdykcję duchownych na sejmach egzekucyjnych 1562–1565*, 'Białostockie Teki Historyczne' 2013, 11.

Godlewski Ł., *Szlachta a duchowieństwo podczas panowania Zygmunta Starego*, 'Białostockie Teki Historyczne' 2014, 12.

Grala H., *Dyplomacja z upominkami w tle (Wokół ceremoniału dyplomatycznego w stosunkach polsko-moskiewskich XVI–XVII w.)*, in: *Skarby Kremla. Dary Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Wystawa ze zbiorów Państwowego Muzeum Historyczno-Kulturalnego 'Moskiewski Kreml'*, Warszawa 1998.

Grala H., *Upadek 'moskiewskiego kanclerza'. Iwan Wiskowaty i Iwan IV w 1570 r.*, 'Kwartalnik Historyczny' 1994, 101, 1.

Halecki O., *Przyłączenie Podlasia, Wołynia i Kijowszczyzny do Korony w roku 1569*, Kraków 1915. *Instrukcja wydawnicza dla źródeł historycznych od XVI do połowy XIX wieku*, ed. K. Lepszy, Wrocław 1953.

Jaworski R., *Listy ruskie króla Zygmunta II Augusta do Mikołaja Radziwiłła Rudego z lat 1568–1571 ze zbiorów Muzeum Konstantego Świdzińskiego (Biblioteka Ordynacji Krasińskich)*, 'Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego' 2019, *Prace Historyczne* 146, 1.

Kamieniecki W., *Straty Biblioteki Ordynacji Krasińskich w zakresie zbiorów rękopiśmiennych*, in: *Straty archiwów i bibliotek warszawskich w zakresie rękopiśmiennych źródeł historycznych*, vol. 3, *Biblioteki*, Warszawa 1955.

Lulewicz H., *Gniewów o unię ciąg dalszy. Stosunki polsko-litewskie w latach 1569–1588*, Warszawa 2002.

Lulewicz H., *Najstarsza znana instrukcja sejmikowa z Wielkiego Księstwa Litewskiego. Sejmik wileński przed sejmem warszawskim*, in: *Studia historyczno-prawne. Prace dedykowane Pro-*

- fesorowi Janowi Serecyce w siedemdziesiątą piątą rocznicę urodzin i czterdziestopięciolecie pracy naukowej, eds. J. Dorobisz, W. Kaczorowski, Opole 2004.
- Łukaszewicz J., *Dzieje kościołów wyznania helweckiego w dawnej Małej Polsce*, Poznań 1853.
- Marczewski J.R., *Dzieje chełmskiej kapituły katedralnej obrządku łacińskiego*, Lublin 2013.
- Merczyng H., *Zbory i senatorowie protestancy w dawnej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1904.
- Michałuk D., *Między Koroną a Litwą: kształtowanie się terytorium ziemi mielnickiej w XVI–XVII wieku*, in: *Granice i pogranicza. Historia codzienności i doświadczeń*, vol. 1, eds. M. Liedke, J. Sadowska, J. Trynkowski, Białystok 1999.
- Natanson-Leski J., *Dzieje granicy wschodniej Rzeczypospolitej*, part 1, *Granica moskiewska w epoce jagiellońskiej*, *Rozprawy Historyczne Towarzystwa Naukowego Warszawskiego*, vol. 1, no. 3, ed. M. Handelsman, Lwów–Warszawa 1922.
- Pawłowski F., *Prałaci i kanonicy Kapituły Katedralnej obrządku łacińskiego w Przemyślu*, transl. Z. Trojnar, eds. A. Szal, S. Zych, vol. 1, Przemyśl 2018.
- Pirożyński J., *Sejm warszawski roku 1570*, 'Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego' 1972, *Prace Historyczne* 36.
- Postowie ziemscy koronni 1493–1600*, ed. I. Kaniewska, Warszawa 2013.
- Pułaski F., *Opis 815 rękopisów Biblioteki Ordynacji Krasieńskich*, Warszawa 1915.
- Romaniuk T., *Działalność polityczno-reformacyjna szlachty różnowierczej na sejmiku lubelskim w latach 1575–1648*, 'Rocznik Lubelski' 1975, 18.
- Romaniuk T., *Rola i znaczenie szlachty różnowierczej na sejmiku lubelskim w latach 1575–1648*, in: *Studia z epoki Renesansu*, ed. H. Zins, Warszawa 1979.
- Sucheni-Grabowska A., *Spory królów ze szlachtą w złotym wieku. Wokół egzekucji praw*, Kraków 1988.
- Śładkowski W., *Skład społeczny, funkcjonowanie i ideologia sejmiku lubelskiego w latach 1572–1648*, 'Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska. Sectio F' 1957, 12.
- Ujma M., *Sejmik lubelski 1571–1696*, Warszawa 2003.
- Uruszczak W., *Miscellanea sejmowe warszawskie z 1570 roku*, in: *Studia Historycznoprawne. Tom poświęcony pamięci profesora Kazimierza Orzechowskiego*, eds. A. Konieczny, P. Jurerek, Wrocław 2010.
- Urzędnicy województwa sandomierskiego XVI–XVIII wieku. Spisy*, eds. K. Chłapowski, A. Falińska-Gradowska, Kórnik 1993.
- Wilkievicz-Wawrzyńczakowa A., *Spory graniczne polsko-litewskie w XV–XVII w.*, 'Wiadomości Studium Historii Prawa Litewskiego' 1938, 1.
- Wyczawski H., *Studia nad wewnętrznymi dziejami kościelnymi w Małopolsce na schyłku XVI w.*, 'Prawo Kanoniczne' 1964, 7, 1–2.
- Żelewski R., *Dyplomacja polska w latach 1506–1572*, in: *Historia dyplomacji polskiej*, vol. 1, *Połowa X–1572*, ed. M. Biskup, Warszawa 1980.
- Żelewski R., *Kłoczowski Piotr*, in: *Polski Słownik Biograficzny*, vol. 13, Kraków 1967–1968.
- Żołądź-Strzelczyk D., *Peregrinatio academica: studia młodzieży polskiej z Korony i Litwy na akademiach i uniwersytetach niemieckich w XVI i pierwszej połowie XVII wieku*, Poznań 1996.

STRESZCZENIE

Edycja krytyczna najstarszej instrukcji sejmiku lubelskiego dla posłów na sejm walny warszawski w 1570 r. Podstawą edycji jest kopia sporządzona w 1943 r. przez Stanisława Bodiaka, na podstawie szesnastowiecznego rękopisu przechowywanego wówczas w Bibliotece Krasieńskich w Warszawie, a zniszczonego podczas II wojny światowej. Katalog spraw poruszonych w instrukcji przez sejmik jest szeroki: kwestie sporów granicznych z Wielkim Księstwem Litewskim, problemy finansowe (podatki, reforma monety i skar-

bu), ustrojowe (organizacja państwa podczas bezkrólewia, sprawa zabezpieczenia majątkowego królewskiego potomstwa) oraz polityka zagraniczna. Szczególnie wiele miejsca poświęcono w instrukcji sytuacji prawnej zwolenników Reformacji. Szlachta lubelska wyraźnie opowiadała się m.in. za odebraniem sądom kościelnym jurysdykcji nad świeckimi. Instrukcja sejmiku lubelskiego jest ważnym źródłem do poznania nastrojów i opinii szlacheckich na początku lat siedemdziesiątych XVI w.

Słowa kluczowe: parlamentaryzm, sejmik lubelski, instrukcje sejmikowe, XVI wiek

ABOUT THE AUTHOR

Rafał Jaworski – PhD, Assistant Professor at the Institute of History of Jan Kochanowski University in Kielce, Branch in Piotrków Trybunalski. His research interests include the history of the Polish-Lithuanian state of the Jagiellons with particular emphasis on the history of parliamentarianism, material culture of the period, source studies and the editing of historical sources. His recently published works include: *Dziata, proch i dziura w murze. Listy polskie króla Zygmunta Augusta do wielkorządcy krakowskiego Macieja Bleszyńskiego z lat 1563–1564*, 'Klio. Czasopismo Poświęcone Dziejom Polski i Powszechnym' 2015, 32, 1; *Spis posłów koronnych na sejm koronacyjny w 1574 roku*, 'Kwartalnik Historyczny' 2017, 124, 2; *Listy ruskie króla Zygmunta II Augusta do Mikołaja Radziwiłła Rudego z lat 1568–1571 ze zbiorów Muzeum Konstantego Świdzińskiego (Biblioteka Ordynacji Krasieńskich)*, 'Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego Prace Historyczne' 2019, 146, 1.